

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Cursus studiorum monasticorum, sive series sublimium disciplinarium - Cod. Ettenheim-Münster 99-110

Philosophie moralis s. ethica - Ettenheim-Münste 104

Cartier, Gallus

[S.l.], [18. Jahrh.]

Philosophia Moralis s. Ethica: Provemium

[urn:nbn:de:bsz:31-110979](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-110979)

Philosophia Moralis

i.

Sen Ethica.

Prooemium.

i.

Quod nos Moralem Disciplinam, hoc Graeci
Ethikē vocant, à voce Graecā Ethos, quae Mo-
res proprie significat: unde Ethica seu Philo-
sophia Moralis à moribus, quos dirigit, appel-
lationem habet. Mores autem sunt propen-
siones aliquae in bonum aut in malum mora-
le; quae vel nobiscum natae, vel um ac repe-
titis actibus sunt comparata; quaeque proinde
actibus humanis sive bonis sive malis praebent
originem.

Actum humanum vocant eum, qui fit ab ho-
mine humano modo agente, id est, agente ex con-
silio et deliberatione; ~~in quo homo seipsum~~ ut cum v.g. animum ad studium cogi-
tato et consilio adiungimus. Sunt enim aliquae
actiones hominis, quae non sunt humanae, sibi-
cet ea actiones, quae quidem ab homine fiunt,
sed non humano modo, nempe ex consilio: v.g. cum
aliquis sine attentione vel pedem vel manum mo-
vet, aut aliud quidpiam agit, actio haec, est hominis
suntaxat, non humana.

Circa actiones humanas tantum versatur Ethica,
non circa eas, quae sine consilio fiunt: nam
sola actiones humanae ad honestatis regulas confor-
mari, et ad aeternam felicitatem dirigi possunt.

Unde definitur potest Ethica, sive Moralis Dis-
ciplina, Scientia practica aut prudentia, quae
circa actus humanos, quatenus ad honestatis re-
gulas aeternae felicitatis intuitu conformandos oc-
cupatur.

Primo dicitur Scientia, quia conclusiones cer-
tas ex principiis deducit, v.g. ex hoc principio Al-
teri ne feceris, quod tibi fieri non vis, colligit non
ope furandum, non calumniandum, non occi-
dendum, &c. Hoc autem principium adeo cla-

2. num est, ut mediocri attentione percipiatur, et ad solam, ut vocant, Intelligentiam pertineat. Primorum hujusmodi principiorum intelligentia in moralibus Syntheresis dicitur, id est, observatio quadam, qua actiones humana probantur, vel improbantur. à nonnullis portio virginalis nunupatur, quia peccati labe non fuit vitata, sed incorrupta mansit, ut peccantes argueret: est enim lex naturalis scripta in cordibus nostris.

Secundo Ethica dicitur Scientia practica, quia non conquiescit in sola objecti contemplatione, sed ad praxim tendit: non enim is Ethica siquus est, ut morum regulas tantum cognoscamus, sed ut actus nostros ad eas conformemus.

Tertio dicitur prudentia, id est, cognitio eorum, que agenda sunt: nam prudentia nomen proprie scientiam ejus, quod jure fieri potest, significat: hinc Scientia Juris vulgo Juris prudentia dicitur.

Quarto versatur circa actus humanos, id est, circa actus hominis humano modo agentis.

Quinto, actus illos spectat, prout ad honestatis regulas intuitu beatitudinis aeternae conformandos. Ad hoc enim instituta est Ethica, seu morum Scientia, ut bene vivendi regulas tradat. Regula autem morum, sive honestatis moralis, sunt lex aeterna, et recta ratio, legesque omnes, que ab ipsis profluunt. Quarum quidem legum observatione homines ad aeternam felicitatem, sive summi boni fruitionem, tanquam ad ultimum finem perducuntur. Nam ea demum Summa prudentia est, ut à Summo bono nunquam oculos deflectamus, sed singulis actibus, in quorumque rerum statu positi, aut quamlibet vitae rationem amplexi sumus, in ipsum contendamus.

3. Ex hac Ethica Definitione habetur, quodnam sit illius objectum, tum materiale, seu materia eidem subiecta, tum formale, seu ratio,

9593

384

Sub quâ materia illa ab Ethicâ spectatur. Primum^{3.}
sunt actiones humanae: secundum his vocabulis ex-
primuntur; quatenus haec humanae actiones ad hones-
tatis regulas intuitu aeternae felicitatis seu finis
ultimi sunt conformanda.

Breviter ab aliis definitur Ethica: Scientia be-
nè beatèque vivendi.

Cum vero tria sint praecipua vivendi genera, 4
nempe vel in solitudine, vel in familia, vel in
civitate; hinc Scholastici triplicem distinguere
solent Ethicam seu Philosophiam moralem, nem-
pe Monasticam seu Privatam, quae solitarium
hominem regit, Oeconomiam seu Domesticam,
quae familiae; et Politicam, quae Reipublicae in-
ram suscipit.

Verum quidquid de hac partitione dicant Scho-
lastici, nobis videtur, quod duo posteriora Mo-
ralis Philosophiae membra in priori membro con-
tineantur; ac proinde sufficiat, ut quis probis mo-
ribus imbeatur, quatenus domum aut Republi-
câ benè, feliciterque administret. Necesse enim
est, sub quoque aut Togâ privatum ho-
minem latere, qui aliis regendis tanto aptior
fit, quanto his affectibus imperat, et supra ceteros
virtute eminet. Nam non alia privati et po-
litici hominis virtus est, neque diversa utrius-
que dici debet esse beatitudo. Quidquid enim
Monastica profitetur, aequo jure in duabus aliis
continetur, vita scilicet Scientia, à quâ nihil
diversum Politica, aut Oeconomica docet, vel
completitur.

Ceterum ut Moralis Philosophiae locus aper- 5
tius pateat, operae pretium arbitramur pauca
ea, quae circa eam discurrere sumus, perstringere,
et totius operis nostri dispositionem et economi-
am aperire. Primum igitur à Summi Boni na-
turâ exordimur, et in quo praesens consistat, ex-
plicabimus: Moris virtutis definitionem et di-
visionem exponemus; Virtutes quippe ad Sum-
mum, quod expetimus, Bonum constantiter pro-

4. sequendum iurant, et velut adminicula sunt, qua ad id, quod honestum est, animos nostros evehant, et attolant. Deinde passionum seu affectuum animi usum rimabimur, utpotè virtutum materiam, et in quas potissimum vires suas exerunt. Tum pauca de actibus humanis subreitemus, ubi praecipue de libero arbitrio hominis agemus, nec non humanorum actuum bonitatem et malitiam examinabimus. Denique varia officia hominis breviter perstringemus. Quae omnia variis capitibus exponemus. Sit igitur

6. Caput primum.
De Summo Bono.

Actuum humanorum finis ultimus summus est bonum, ad illud enim omnes collimant. Ergo ab ipsius consideratione inchoanda videtur Ethica, quia morum institutio sine potissimum est metienda, nec ulla potest iniri certa honestè vivendi via, nisi, quò ducere debeat, prius fuerit exploratum. Hinc vulgare illud prodiit affectum, finem esse primum in intentione, et ultimum in executione. Primum tamen examinandum, quid sit Bonum generatim. Sit ergò

S. Primum.

7. De Bono generatim.

Aristoteles post Veteres Philosophos, Bonum dicit esse id, quod omnia appetunt: unde Boni appetitiam ab insita nobis propensione seu appetitu deumere videtur, existimans illud bonum esse, quò appetitum nostrum excitat, atque ad illud amplectendum abicit. At per hoc non satis exactè Boni natura declarari videtur: nam appetitus, seu propensio illa, quò ergà Bonum ferimur, aliquò nostra natura congruum esse presupponit, ac proinde Boni rationem, iam habere debet, priusquam appetitum nostrum moveat. Appetibilitas enim, si ita loqui fas est, est Boni ipsius affectio tantum, quae illud iam constitutum supponit, et comitatur; non ergò dici potest